Lietas arhīva Nr. A42-01585-21/5
ECLI:LV:ADRJRIT:2021:1207.A420158521.4.S

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2021.gada 7.decembrī

Administratīvā rajona tiesa
šādā sastāvā: tiesnese Aija Tauriņa

piedaloties trešajai personai /pers. A/ un atbildētājas Ķekavas novada pašvaldības pusē pieaicinātās iestādes Ķekavas novada bāriņtiesas pārstāvei Lindai Lūsei,

atklātā tiesas sēdē, izmantojot *Microsoft Teams* videokonferenču rīku, izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta pēc /pers. D/ pieteikuma par Baldones novada bāriņtiesas 2021.gada 11.marta lēmuma Nr.1-6/9 atcelšanu.

Aprakstošā daļa

[1] Trešā persona, bērna /pers. E/ tēvs /pers. A/ vērsās Baldones novada bāriņtiesā (turpmāk – bāriņtiesa), ar lūgumu pārtraukt valsts sociālo pabalstu par bērnu izmaksu pieteicējai, bērna mātei /pers. D/, tā vietā to izmaksājot viņam.

Bāriņtiesa ar 2021.gada 11.marta lēmumu Nr.1-6/9 (turpmāk – lēmums) nolēma pārtraukt valsts sociālo pabalstu par bērnu izmaksu pieteicējai un piešķirt tos pieteicējam.

Lēmums pamatots ar turpmāk minēto.

[1.1] Pieteicēja bāriņtiesai paskaidroja, ka bērns tiešām atrodas pie trešās personas, viņai nav iebildumu, ka turpmāk visus pabalstus saņems trešā persona, norādīja, ka pati veiks pabalsta pārreģistrāciju *latvija.lv* un to arī veikusi, nesaprot kāpēc Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra (turpmāk – aģentūra) to neņem vērā.

[1.2] Bērns telefonsarunā bāriņtiesai norādīja, ka viņš no 2019.gada 1.augusta dzīvo pie trešās personas, ar pieteicēju satiekas reti, bet to apciemo. Visas sadzīvē nepieciešamās mantas, apģērbu un citas ikdienā nepieciešamās lietas dod trešā persona.

[1.3] Bērns visu laiku dzīvo pie trešās personas. 2019.gada 26.augustā starp pieteicēju un trešo personu ir noslēgta notariāla vienošanās (turpmāk arī – vienošanās) par to, ka bērna dzīvesvieta būs pie trešās personas, tātad no šī laika trešā persona nodrošina bērna aprūpi, uzraudzību un nodrošina bērna materiālās vajadzības.

[2] Nepiekrītot lēmumam pieteicēja vērsās Administratīvajā rajona tiesā. Pieteikums pamatots ar turpmāk minēto.

[2.1] Jau no paša sākuma vienošanās nosacījumi no trešās personas puses netika pildīti. Trešā persona uzreiz pēc vienošanās parakstīšanas uzsāka attiecības ar citu sievieti un bērns jau no 2019.gada 16.augusta bija spiests izbraukt no trešās personas mājām, kopš tā laika bērns dzīvo kopā ar pieteicēju, pieteicējas deklarētajā dzīvesvietā Baldonē un pieteicēja īsteno bērna ikdienas aprūpi un uzraudzību.

[2.2] 2020.gada decembrī bērns paziņoja, ka vēlas aizbraukt ciemos un palikt vairākas nedēļas pie trešās personas, kur ciemojās līdz 2021.gada 3.februārim, taču gandrīz visas mantas, drēbes un skolas piederumus bērns atstāja savā dzīvesvietā, kas ir pie pieteicējas. 2021.gada februārī bērns atgriezās savā dzīvesvietā, t.i., pie pieteicējas, kur dzīvo vēl joprojām.

[2.3] Bāriņtiesa pieņēma lēmumu balstoties tikai uz trešās personas apgalvojumiem, kuri neatbilst patiesībai. Bāriņtiesa neiedziļinājās lietas faktiskajos apstākļos, nenoskaidroja pie kura no vecākiem dzīvo bērns un kurš ikdienā veic bērna aprūpi.

Bāriņtiesa telefonsarunā pieteicējai nepaziņoja kāpēc zvana pieteicējai, tikai pajautāja, kur dzīvo bērns. Tā kā tajā brīdī bērns dzīvoja pie trešās personas, pieteicēja norādīja, ka bērns šobrīd dzīvo pie trešās personas. Pieteicēja nevarēja iedomāties, ka viņas vārdus iztulkos, sagrozot to nozīmi.

Bērns pieteicējai ir norādījis, ka viņam neviens nav zvanījis un jautājis, ar kuru no vecākiem viņš dzīvo un turpmāk vēlas dzīvot. Runājot pa tālruni, bāriņtiesas darbiniekiem nebija iespējams pārliecināties par bērna identitāti, nav skaidrs, ar kuru personu runāja bāriņtiesas darbinieks, tāpēc bāriņtiesas argumentācija par bērna viedokli neatbilst patiesībai un ir apšaubāma.

[3] Bāriņtiesa rakstveida paskaidrojumā tiesai norāda, ka pieteikumu uzskata par nepamatotu un lūdz to noraidīt pamatojoties uz lēmumā norādīto, uzsverot, ka pieteicēja telefona sarunā paskaidroja, ka bērns tiešām dzīvo pie trešās personas un viņa ieies *latvija.lv* un atteiksies no pabalsta, ja tā vēlas trešā persona. Otrajā reizē telefona sarunā pieteicēja paskaidroja, ka ir veikusi solītās darbības un tagad pabalsti ir jāpieprasa trešajai personai, nezina, kāpēc aģentūra neizmaksā pabalstus trešajai personai. Arī no sociālās apdrošināšanas informācijas sistēmas datiem konstatējams, ka pieteicēja 2021.gada 22.februārī iesniedza iesniegumu aģentūrai par atteikšanos no pakalpojumiem. Pie šādiem apstākļiem lēmums bija formāls un pieteicēja nav bijusi godīga, norādot, ka nav sapratusi sarunu ar bāriņtiesu.

[4] Trešā persona rakstveida paskaidrojumā norāda, ka pieteicēja dzīvo un strādā Rīgā, līdz ar to viņas teiktais par dzīvesvietu ir meli. Baldonē dzīvo viņas vecāki, pēc bērna lūguma trešā persona ir vedusi bērnu tur paciemoties. Bērna pamata dzīvesvieta ir pie viņa.

[5] Tiesas sēdē Ķekavas novada bāriņtiesas pilnvarotā pārstāve pieteikumu neatzina uz lēmumā norādīto argumentu pamata. Trešā persona pieteikumu neatzina uz paskaidrojumā norādīto argumentu pamata. Pieteicēja uz tiesas sēdi neieradās, kā arī neinformēja tiesu par neierašanās

iemesliem, tiesa atzina pieteicējas neierašanos uz tiesas sēdi par neattaisnotu un atzina, ka lietu var izskatīt bez pieteicējas klātbūtnes.

Motīvu daļa

[6] Tiesa, noklausoties procesa dalībnieku tiesas sēdē sniegtos paskaidrojumus un izvērtējot tos kopsakarā ar lietas apstākļiem un lietā esošajiem pierādījumiem, secina, ka pieteikums nav pamatots un ir noraidāms.

[7] No lietas materiāliem konstatējams, ka līdz lēmuma pieņemšanai valsts sociālos pabalstus par bērnu saņēma pieteicēja, savukārt ar lēmumu nolemts valsts sociālos pabalstus par bērnu piešķirt trešajai personai.

Tādējādi lietā ir strīds par to, vai bāriņtiesa pamatoti nolēma pārtraukt izmaksāt valsts sociālos pabalstus par bērnu pieteicējai un secīgi piešķirt tos trešajai personai.

Bāriņtiesas lēmums pamatots ar to, ka starp pieteicēju un trešo personu ir noslēgta vienošanās, ka bērns dzīvos pie trešās personas, no šī laika trešā persona nodrošina bērna aprūpi, uzraudzību un bērna materiālās vajadzības pieteicēja pati apstiprināja, ka bērns atrodas pie trešās personas un pieteicēja pati *latvija.lv* atteicās no pabalsta.

Līdz ar to lietā ir noskaidrojams vai minētais bija pamats, lai pārtrauktu sociālo pabalstu par bērnu izmaksu pieteicējai un tos izmaksātu trešajai personai.

[8] Saskaņā ar Valsts sociālo pabalstu likuma 3.panta pirmo un otro daļu regulāri izmaksājamie valsts sociālie pabalsti ir 1) ģimenes valsts pabalsts, 2) bērna kopšanas pabalsts; 3) pabalsts aizbildnībā esoša bērna uzturēšanai; 4) atlīdzība par aizbildņa pienākumu pildīšanu; 5) atlīdzība par audžuģimenes pienākumu pildīšanu; 6) pabalsts transporta izdevumu kompensēšanai personām ar invaliditāti, kurām ir apgrūtināta pārvietošanās; 7) valsts sociālā nodrošinājuma pabalsts; 8) atlīdzība par adoptējamā bērna aprūpi; 9) bērna ar invaliditāti kopšanas pabalsts; 10) pabalsts personai ar invaliditāti, kurai nepieciešama kopšana; 11) bērna adopcijas pabalsts, vienreiz izmaksājamie valsts sociālie pabalsti ir: 1) bērna piedzimšanas pabalsts; 2) apbedīšanas pabalsts; 3) atlīdzība par adopciju.

Valsts sociālo pabalstu likuma 6.panta pirmā daļa noteic, ka ģimenes valsts pabalstu piešķir personai, kura audzina bērnu.

Savukārt Ministru kabineta 2009.gada 22.decembra noteikumu Nr.1517 "Noteikumi par ģimenes valsts pabalstu un piemaksām pie ģimenes valsts pabalsta" 2.3.punkts paredz, ka pabalstu piešķir personai, kura faktiski audzina bērnu, tai skaitā audžuģimenei, – no dienas, kad pieņemts bāriņtiesas lēmums par pabalsta izmaksāšanu personai, kura faktiski audzina bērnu, ja bērns sasniedzis viena gada vecumu.

Bāriņtiesu likuma 18.panta 4.punktā noteikts, ka bāriņtiesa lemj par valsts sociālo pabalstu izmaksu pārtraukšanu personai, kura bērnu neaudzina, un izmaksāšanu personai, kura faktiski audzina bērnu.

Valsts sociālo pabalstu likuma 20.panta otrās daļas 2.punkts nosaka, ka šā likuma 6., $6.^1$, 7., $7.^1$, $8.^2$, 9. un 10.pantā minēto pabalstu izmaksu pārtrauc arī tad, ja bērna personisko interešu aizstāvībai pieņemts bāriņtiesas īpašs lēmums par pabalsta izmaksas pārtraukšanu personai, kura bērnu faktiski nekopj un neaudzina.

No minētajām tiesību normām izriet, ka ģimenes valsts pabalstu piešķir vienam no bērna vecākiem – bērna faktiskajam audzinātājam, pie kura bērns dzīvo un kurš nodrošina bērna ikdienas aprūpi un uzraudzību, ja ģimenes valsts pabalsts ir jau piešķirts vienam no vecākam, bet viņš faktiski bērnu neaudzina, bāriņtiesa var pieņemt lēmumu par tā izmaksas pārtraukšanu un piešķiršanu vecākam, kurš faktiski audzina bērnu.

Saskaņā ar Civillikuma 177.pantu līdz pilngadības sasniegšanai bērns ir vecāku aizgādībā. Aizgādība ir vecāku tiesības un pienākums rūpēties par bērnu un viņa mantu un pārstāvēt bērnu viņa personiskajās un mantiskajās attiecībās. Rūpes par bērnu nozīmē viņa aprūpi, uzraudzību un tiesības noteikt viņa dzīvesvietu. Bērna aprūpe nozīmē viņa uzturēšanu, t.i., ēdiena, apģērba, mājokļa un veselības aprūpes nodrošināšanu, bērna kopšanu un viņa izglītošanu un audzināšanu (garīgās un fiziskās attīstības nodrošināšana, pēc iespējas ievērojot viņa individualitāti, spējas un intereses un sagatavojot bērnu sabiedriski derīgam darbam).

Savukārt saskaņā ar Civillikuma 178.panta otro daļu gadījumos, kad vecāki dzīvo šķirti, bērna aprūpi īsteno tas no vecākiem, pie kura bērns dzīvo.

Ievērojot minētajās tiesību normās noteikto secinām, ka bērna aprūpe ietilpst vecāku aizgādībā un tā ietver bērna uzturēšanu, proti, ēdiena, apģērba, mājokļa un veselības aprūpes nodrošināšanu, bērna kopšanu, viņa izglītošanu un audzināšanu. No tiesu prakses secinām, ka bērna dzīvesvietai un ikdienas aprūpes īstenošanai ir būtiska nozīme, pieņemot lēmumus šādas kategorijas lietā, jo vecāks, ar kuru bērns ikdienā dzīvo, nodrošina visas bērna ikdienas vajadzības un bērna interesēs ir, lai tieši tas vecāks, ar kuru viņš ikdienā dzīvo, saņemtu materiālu atbalstu no valsts, secīgi pabalsts par apgādībā esoša bērna uzturēšanu pienākas tam vecākam, pie kura bērns dzīvo un kurš īsteno viņa ikdienas aprūpi.

Tādējādi konkrētajā gadījumā bāriņtiesai bija jānoskaidro, kurš no vecākiem ir bērna faktiskais audzinātājs, t.i., pie kura no vecākiem (pieteicējas vai trešās personas) bērns dzīvo un kurš īsteno bērna ikdienas aprūpi un uzraudzību.

[8] No lietas materiāliem konstatējams turpmāk minētais.

[8.1] 2019.gada 26.augustā ir noslēgta notariāla vienošanās starp pieteicēju un trešo personu (*lietas 10.-12.lapa*), kurā noteikts, ka pēc laulības šķiršanas turpinās bērna kopīga aizgādība. Bērna ikdienas aprūpi un uzraudzību nodrošina tēvs un bērna pastāvīgā dzīvesvieta ir pie tēva, tātad – trešās personas. Pieteicējai ir tiesības neierobežoti izmantot savas saskarsmes tiesības ar bērnu ar trešo personu saskaņotos laika periodos, ņemot vērā bērna intereses, skolas režīmu un citas ikdienas gaitas.

[8.2] Trešā persona 2021.gada 22.februāra iesniegumā (*lietas 24.lapa*) norādīja, ka, balstoties uz vienošanos, pieteicēja nepilda savas saistības, saņem pabalstu par bērna aprūpi un nepārskaita to bērnam. Bērnam ir speciāli izveidots konts, ar kuru rīkoties var tikai viņš. Vēlas, lai nauda, kas ir paredzēta bērnam, arī aiziet bērnam. Uz doto brīdi nav bijis neviens sakarīgs atbalsts no pieteicējas puses, kā arī pieteicēja arvien retāk interesējas par bērnu.

[8.3] 2021.gada 22.februārī telefonsarunā ar pieteicēju (*lietas 28.lapa*) bāriņtiesa pieteicējai ir paskaidrojusi, ka bāriņtiesā ir saņemts trešās personas iesniegums, kurā viņš ir norādījis, ka bērns dzīvo pie viņa, bet pabalstus saņem pieteicēja. Atbildot uz bāriņtiesas jautājumu, vai minētais atbilst patiesībai, pieteicēja ir norādījusi, ka bērns dzīvo pie trešās personas, jo bērns pats tā izlēma, pieteicēja saņem vecāku pabalstus, bet trešā persona nav tos pieteicējai prasījis, pieteicēja arī pērk lietas bērnam. Atbildot uz jautājumu, vai šķirot laulību pieteicēja piekrita, ka bērns dzīvos pie trešās personas, norādīja, ka, jā, tāda vienošanās bija un, ka neiebilst, ka viņš saņem to naudu.

[8.4] Otrajā 2021.gada 22.februāra telefonsarunā (*lietas 27.lapa*) bāriņtiesa pieteicējai ir paskaidrojusi, ka, ja pieteicēja vēlas, viņa var iesniegt dokumentus bāriņtiesai, uz ko pieteicēja ir norādījusi, ka viņai nekas cits iesniedzams nav, jo trešā persona jau ir iesniegusi visu ko viņi deva pie notāra. Bāriņtiesa norādīja, ja ir kādi papildus dokumenti, tad tie ir jāiesniedz līdz 1.martam. Pieteicēja norādīja, ka pati ieies *latvija.lv* un ieliks ķeksīti, ka atsakās no ģimenes valsts pabalsta, ja jau trešā persona tā vēlas. Bāriņtiesa informējusi, ka sēde notiks 11.martā, bet uz sēdi ne pieteicēju, ne trešo personu neaicinās, jo ir Covid, tāpēc, ja ir kas piebilstams, tas jāiesniedz rakstiski. Bāriņtiesa lūgusi informēt, ja pieteicēja atteikusies no pabalsta.

[8.5] 2021.gada 26.febuāra telefonsarunā (*lietas 26.lapa*) trešā persona bāriņtiesai ir norādījis, ka ir iegājis *latvija.lv* un pieprasījis ģimenes valsts pabalstu, jo viņš audzina bērnu, taču aģentūra ir norādījusi, ka vajag bāriņtiesas lēmumu.

[8.6] 2021.gada 27.februāra telefonsarunā (*lietas 25.lapa*) bāriņtiesa ir vaicājusi pieteicējai vai viņa ir veikusi pabalsta pārreģistrāciju. Pieteicēja norādījusi, ka no pabalsta ir atteikusies un nezina, kāpēc aģentūra neņem to vērā.

[8.7] Aģentūra 2021.gada 20.aprīļa vēstulē (*lietas 18.lapa*) bāriņtiesai ir norādījusi, ka pieteicēja 2021.gada 22.februārī ir iesniegusi iesniegumu par atteikšanos no pakalpojuma.

[9] Izvērtējot lietā esošos materiālus konstatējams, ka bāriņtiesa lēmumu ir pieņēmusi pamatoti, proti.

Ņemot vērā, ka pieteicēja pati telefonsarunās bāriņtiesai apstiprināja, ka bērns dzīvo pie trešās personas, ka viņai nav iebildumu, ka turpmāk ģimenes valsts pabalstus saņems trešā persona un viņa pati portālā *latvija.lv* ir atteikties no ģimenes valsts pabalsta, ko apstiprina arī aģentūras sniegtā informācija, bāriņtiesai nebija pamata pieņemt citādāku lēmumu vai veikt vēl citas darbības apstākļu noskaidrošanai. Pieteicēja pati atzina faktu, kas ir nepieciešams lēmuma par ģimenes valsts pabalsta izmaksas pārtraukšanu viņai un turpmāku izmaksāšanu trešajai personai – bērns dzīvo pie trešās personas, tāpēc bāriņtiesai nebija nepieciešamība par šo faktu ievākt vēl pierādījumus.

Atzīstot faktu, uz kuru otrs procesa dalībnieks pamato savus prasījumus vai iebildumus, procesa dalībnieks pēc būtības atbrīvo šo otru procesa dalībnieku no šī fakta pierādīšanas pienākuma (*sal. Bukovskis V. Civīlprocesa mācības grāmata. Rīga: Autora izdevums, 1933, 370.–372.lpp* .). Tas nozīmē, ka otram procesa dalībniekam ir tiesības paļauties uz to, ka pirmais ir atzinis kādus faktus un ka nav vairs jāiegulda pūles to pierādīšanā. Savukārt tiesai vairs nav pamata pievērsties šā fakta pārbaudei (*Senāta 2020.gada 21.decembra spriedums lietā Nr.SKA-98/2020 5.punkts*)

Nav pamata uzskatīt, ka pieteicēja šo faktu apstiprinājusi būdama maldības ietekmē, proti, ka bāriņtiesa nav paskaidrojusi, kāpēc zvana, jo no lietas materiāliem ir konstatējams, ka bāriņtiesa telefonsarunā ir norādījusi pieteicējai, ka bāriņtiesā ir saņemts trešās personas iesniegums, kurā ir norādīts, ka bērns dzīvo pie viņa, bet pabalstus saņemt pieteicēja. Turklāt pēc tam, kā jau iepriekš konstatēts, pieteicēja ir veikusi aktīvas darbības, lai atteiktos no ģimenes valsts pabalsta saņemšanas, tāpēc tiesai nav šaubu, ka pieteicēja ir sapratusi situāciju.

Tiesai nav pamata apšaubīt pierādījumus – telefonsarunu apkopojumus (*lietas 25., 27.-28.lapa*), kuros atspoguļotas pieteicējas sarunas ar bāriņtiesu, pieteicēja arī nav norādījusi, ka minētie pierādījumi nav patiesi.

Tāpat arī no pieteicējas un trešās personas notariāli noslēgtās vienošanās izriet, ka bērna pastāvīgā dzīvesvieta ir pie trešās personas.

Tiesa atzīst, ka fakts, ka pieteicēja pati veica darbības, lai atteiktos no ģimenes valsts pabalsta par bērnu un to varētu saņemt trešā persona, ir pretējs pieteicējas pieteikumā norādītajam, ka pēc vienošanās noslēgšanas bērns īsu brīdi dzīvoja pie tēva, bet tādēļ, ka tēvs sāka attiecības ar citu sievieti, dēls bija spiests pārvākties pie pieteicējas. Pieteicēja norādījusi, ka trešā persona nav pildījusi vienošanos, tomēr norādījusi, ka vienošanās nav pildīta jau no 2019.gada 16.augusta, lai gan vienošanās ir noslēgta tikai 2019.gada 26.augustā, tāpēc arī šo argumentu nevar atzīt par ticamu un tiesa konstatē, ka pieteicēja maldina tiesu.

Apkopojot minēto tiesa atzīst, ka lēmuma pieņemšanas brīdī bāriņtiesai bija pamats uzskatīt, ka bērns dzīvo pie trešās personas, līdz ar to bija pamats pieņemt lēmumu par ģimenes valsts pabalsta par bērnu izmaksas pārtraukšanu pieteicējai un turpmāku izmaksāšanu trešajai personai, tādējādi pieteicējas pieteikums ir pilnībā noraidāms.

Tiesa uzsver, ka ģimenes valsts pabalsts ir piešķirams bērna interešu nodrošināšanai, nevis vecāku ekonomiskā stāvokļa uzlabošanai vai vecāku vajadzību nodrošināšanai.

Gadījumā, ja faktiskā situācija ir mainījusies un bērns pastāvīgi dzīvo pie pieteicējas un pieteicēja īsteno bērna aprūpi un uzraudzību, pieteicējai ir tiesības vērsties bāriņtiesā un lūgt ģimenes valsts pabalsta piešķiršanu par bērnu pieteicējai.

[10] Konstatētajos lietas apstākļos tiesa atzīst, ka bāriņtiesas lēmums ir tiesisks un pamatots, bet pieteicējas pieteikums par lēmuma atcelšanu nav pamatots un ir pilnībā noraidāms.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 246.-251.pantu un 289.-291.pantu Administratīvā rajona tiesa

nosprieda

noraidīt /pers. D/ pieteikumu par Baldones novada bāriņtiesas 2021.gada 11.marta lēmuma Nr.1-6/9 atcelšanu.

Spriedumu var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot apelācijas sūdzību Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu namā.

Tiesnese A. Tauriņa